

«جوان» الزامات شفافیت تاریکخانه‌های دولتی را بررسی می‌کند

هجوم شفافیت به تاریکخانه‌های دولتی

امکان سیاست‌گذاری صحیح دولت با شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی و ارائه تصویر کلان از عملکرد این شرکت‌ها میسر است

اقدام مهم دولت سیزدهم در شفافیت عملکرد شرکت‌های دولتی زیرمجموعه خود یک اقدام بسیار مهم در جهت ایجاد شفافیت و رفع گلوگاه‌های فساد است. شفافیت با توجه به داده‌های منتشر شده در رابطه با عملکرد شرکت‌های دولتی، در هر بخش امکان سیاست‌گذاری مبتنی بر داده‌های متقن حسابرسی شده را به دستگاه‌های مختلف رأسی هر شرکت دولتی خواهد داد و حالا پس از روشن شدن و ارائه تصویر کلی از عملکرد شرکت‌های دولتی، سیاست‌گذار می‌تواند احکام و آیین‌نامه‌های اجرایی را در جهت بهبود عملکرد دولت‌ها پیشنهاد دهد. شرکت‌های دولتی با در اختیار داشتن حجم زیادی از دارایی‌های کشور نقش مهم و مؤثری در حوزه اقتصادی دارند و مطابق قانون بودجه ۱۴۰۲، بودجه آنها حدود ۶۰ درصد بودجه کل کشور را تشکیل می‌دهد. تأثیر فعالیت این شرکت‌ها بر متغیرهای کلان اقتصادی از جمله تولید، اشتغال، سطح عمومی قیمت‌ها و سرمایه‌گذاری و نیز اجرا و پیاده‌سازی برنامه‌های اقتصادی و توسعه‌ای دولت، بسیار چشمگیر و گسترده است تا جایی که حجم سرمایه‌گذاری آنها در سال جاری ۵۶۷ هزار میلیارد تومان، یعنی دو برابر بودجه عمرانی کشور پیش‌بینی شده است که صرفاً کمتر از ۸ درصد آن از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود. از این‌رو گزارش‌گیری مالی و ارائه اطلاعات در زمینه عملکرد مالی شرکت‌های دولتی در تصمیم‌گیری همه‌فعلان اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشور در راستای اهدافی چون مدیریت کلان اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، افزایش کارایی در استفاده از منابع عمومی، اصلاح ساختار دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی و همچنین رشد سریع در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، پیشرفت حقیقی و در نهایت نیل به عدالت اجتماعی تأثیر فراوانی دارد. در سال‌های اخیر، توجه به این حوزه افزایش یافته و «شرکت‌های دولتی» به یکی از واژه‌های پرترکر در فضای رسانه‌ای کشور تبدیل شده است.

با این وجود تا یکی دو سال قبل، دسترسی به صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های دولتی آنقدر مشکل بود که حتی نمایندگان مجلس برای دسترسی به این اطلاعات راهی به جز پیگیری مستقیم از وزرا و رؤسای سازمان‌های مستقر دولتی نداشتند، اما با روی کار آمدن دولت سیزدهم، اوضاع تغییر کرد و شفافیت عملکرد شرکت‌های دولتی از طریق انتشار عمومی صورت‌های مالی آنها در دستور کار قرار گرفت و این موضوع به یکی از اولین وعده‌های سیداحسان خاندوزی، وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی تبدیل شد. وزیر امور اقتصادی و دارایی در تاریخ ۱۴ شهریور ۱۴۰۰ گفت: «همانطور که «کدال» سامانه‌ای برای نمایش شفافیت شرکت‌های بورسی محسوب می‌شود، باید شفافیتی هم از عملکرد بانک‌ها، بیمه‌ها و... ایجاد شود. در تلاشیم تا ظرف مدت یک ماه آیت‌پند تمامی اطلاعات و صورت‌وضعیت شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و بیمه‌ها را همانند شرکت‌های بورسی، شفاف به مردم ارائه کنیم.»

اهمیت شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی از آن جهت است که مهم‌ترین ابزار برای بررسی وضعیت هر شرکت، صورت‌های مالی حسابرسی شده آن است، چراکه صورت‌های مالی حاوی اطلاعات جامعی از میزان دارایی‌ها، بدهی‌ها، درآمدها، هزینه‌ها و سودآوری زیاندهی شرکت‌ها بوده و تصویر واقعی عملکرد شرکت‌ها را افشا می‌کند. با انتشار این صورت‌های مالی که فهمیدن پایه و اساس تحلیل و ارزیابی عملکرد شرکت‌های دولتی است، عموم مردم به ویژه کارشناسان می‌توانند از وضعیت گذشته و کنونی شرکت مطلع شوند و حتی روند آینده آن را پیش‌بینی کنند.

۳۱ فروردین ۱۴۰۱، صورت‌های مالی حسابرسی شده ۳۱۳ شرکت دولتی در سال‌های ۹۸ و ۹۹، برای دسترسی عموم، روی سامانه کدال قرار گرفت. همچنین براساس جزیک بند «م» تبصره ۲ قانون بودجه ۱۴۰۱ و در ۲۰ مهر ۱۴۰۱، صورت‌های مالی حسابرسی شده ۳۹۶ شرکت دولتی در سال ۱۴۰۰ روی سامانه کدال قرار گرفت. در ادامه این روند و در اواسط دی ماه هم صورت‌های مالی حسابرسی شده ۲۰۷ شرکت دولتی دیگر در سال ۱۴۰۱ روی سامانه کدال قرار گرفت و مجموع تعداد این شرکت‌ها به ۶۰۳ شرکت رسید.

در ادامه شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی غریب‌ورسی از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی، در ۱۴ فروردین ۱۴۰۲

نیز صورت‌های مالی ۵۲۱ شرکت دولتی دیگر منتشر شد و شفافیت صورت‌های مالی به هزار و ۱۲۴ شرکت رسید. از ۵۲۱ صورت مالی منتشر شده، ۱۸۷ مورد مربوط به نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی است، ۴۲ مورد از آنها زیر مجموعه تأمین اجتماعی به شمار می‌رود، ۴۴ مورد زیر مجموعه صندوق بازنشستگی کشوری است، ۲۷ مورد زیر نظر بنیاد شهید و ۷۴ مورد نیز زیر نظر صندوق بازنشستگی صنعت نفت است. ۲۲۲ مورد از این ۵۲۱ صورت مالی مربوط به شرکت‌های زیرمجموعه بانک‌های دولتی و ۱۴ مورد نیز نظر سازمان‌های مناطق آزاد است. ۵۹ مورد نیز زیر مجموعه شرکت‌های دولتی هستند.

اخیراً نیز وزارت اقتصاد کتابی در زمینه بررسی عملکرد پنج ساله

صلحی کارشناس اقتصادی: یکی از مزایای اصلی شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی بهبود حاکمیت شرکتی است. هنگامی که اطلاعات مالی به راحتی در دسترس باشد، نظارت بر عملکرد شرکت و مسئول نگه داشتن مدیریت برای اقدامات خود برای ذی‌نفعان آسان‌تر می‌شود. این به نوبه خود می‌تواند به جلوگیری از فساد و سایر اشکال تخلف کمک کند

شرکت‌های دولتی منتشر کرده و در آن کتاب به بررسی عملکرد این شرکت‌ها پرداخته است. شخص‌های مالی مندرج در این کتاب، هم به صورت تفکیک شده برای هر شرکت و هم به صورت مقایسه آماری پنج‌ساله ارائه گردیده تا تصویر کامل‌تر و واضح‌تری از شرکت‌های دولتی نسل اول که دولت سهامدار مستقیم آنها بوده، ارائه شود.

اقدام مهم دولت سیزدهم در شفافیت عملکرد شرکت‌های دولتی زیرمجموعه خود یک اقدام بسیار مهم در جهت ایجاد شفافیت و رفع گلوگاه‌های فساد خواهد بود و با توجه به داده‌های منتشر شده در رابطه با عملکرد شرکت‌های دولتی، در هر بخش امکان سیاست‌گذاری مبتنی بر داده‌های متقن حسابرسی شده را به دستگاه‌های مختلف رأسی هر شرکت دولتی خواهد داد و حالا پس از روشن شدن و ارائه تصویر کلی از عملکرد شرکت‌های دولتی، سیاست‌گذار می‌تواند احکام و آیین‌نامه‌های اجرایی در جهت بهبود عملکرد دولت‌ها پیشنهاد دهد.

افزایش بهره‌وری و سودآوری با شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی

علی صالحی کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان» با اشاره به اهمیت بالای شرکت‌های دولتی در اقتصاد ایران اظهار کرد: «شرکت‌های دولتی نقش مهمی در اقتصاد هر کشور ایفا می‌کنند. این شرکت‌ها اغلب مسئول ارائه کالاها و خدمات ضروری، ایجاد شغل و رشد اقتصادی هستند. با این حال، برای ایفای مؤثر این نقشی‌ها، شرکت‌های دولتی باید به خوبی مدیریت و از نظر مالی شفاف باشند.»

وی ادامه داد: «یکی از مزایای اصلی شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی بهبود حاکمیت شرکتی است. هنگامی که اطلاعات مالی به راحتی در دسترس باشند، نظارت بر عملکرد شرکت و مسئول نگه داشتن مدیریت برای اقدامات خود برای ذی‌نفعان آسان‌تر می‌شود. این به نوبه خود می‌تواند به جلوگیری از فساد و سایر اشکال تخلف کمک کند که می‌تواند به ویژه در شرکت‌های دولتی که اعتماد عمومی در آنها حیاتی است، آسیب‌زا باشد. شفافیت صورت‌های مالی همچنین می‌تواند به افزایش بهره‌وری و سودآوری شرکت‌های دولتی کمک کند. هنگامی که اطلاعات مالی به راحتی در دسترس باشد، شناسایی مناطقی که می‌توان هزینه‌ها را کاهش داد و کارایی را بهبود بخشید، مدیریت آسان‌تر می‌شود که این می‌تواند منجر به افزایش بهره‌وری و

سودآوری شود و می‌تواند برای شرکت و دولت مفید باشد.» این کارشناس اقتصادی در انتها افزود: «برای دولت نیز مهم است که اهمیت شفافیت صورت‌های مالی برای شرکت‌های دولتی را به رسمیت بشناسد و گام‌هایی بردارد تا اطمینان حاصل کند که این شرکت‌ها مطابق با استانداردهای شرکت‌های بخش خصوصی هستند و این ممکن است شامل ارائه آموزش و منابع برای بهبود گزارشگری مالی، یا اجرای مقررات و مکانیسم‌های نظارتی برای اطمینان از در دسترس قرار گرفتن اطلاعات مالی در اختیار ذی‌نفعان باشد. در نتیجه، شفافیت صورت‌های مالی برای مدیریت مؤثر شرکت‌های دولتی بسیار مهم است. با بهبود حاکمیت شرکتی، افزایش بهره‌وری و سودآوری، شفافیت مالی می‌تواند به اطمینان حاصل شود که شرکت‌های دولتی

آرین نژاد کارشناس اقتصاد مالی: شفافیت صورت‌های مالی می‌تواند عملکرد مدیران شرکت‌های دولتی را بهبود بخشد. وقتی صورت‌های مالی شفاف باشد، مدیران در قبال عملکرد خود پاسخگو هستند. این امر می‌تواند آنها را تشویق کند تا عملکرد بهتری داشته باشند و برای بهبود عملکرد شرکت‌ها گام بردارند. علاوه بر این، شفافیت می‌تواند به شناسایی جهت‌گیری‌ها و نقاط قوت و ضعف شرکت‌ها کمک کند.

نقش مهم خود را در اقتصاد ایفا می‌کنند و به رفاه کلی جامعه کمک می‌کنند.»

■ شناسایی گلوگاه‌های ناکارآمدی و نقاط فساد خیز شرکت‌های دولتی با انتشار صورت‌های مالی محمد آرین‌نژاد کارشناس اقتصاد مالی نیز در گفت‌وگو با «جوان» در مورد اهمیت شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی اظهار کرد: «شرکت‌های دولتی نقش بسزایی در اقتصاد یک کشور دارند. با این حال، این شرکت‌ها اغلب به دلیل ناکارآمدی و عدم شفافیت مورد انتقاد قرار می‌گیرند. شفافیت صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی می‌تواند به شناسایی گلوگاه‌های ناکارآمدی و بهبود عملکرد مدیران کمک کند. این مقاله استدلال می‌کند که شفافیت صورت‌های مالی برای عملکرد کارآمد شرکت‌های دولتی بسیار مهم است. شفافیت صورت‌های مالی می‌تواند به شناسایی گلوگاه‌های ناکارآمدی در شرکت‌های دولتی کمک کند. هنگامی که صورت‌های مالی شفاف هستند، شناسایی مناطقی که شرکت در آنها عملکرد خوبی ندارد آسان‌تر می‌شود که این می‌تواند به مدیران کمک کند تا اقدامات اصلاحی انجام دهند و عملکرد شرکت را بهبود بخشند. به عنوان مثال، اگر صورت‌های مالی نشان دهد که یک بخش خاص عملکرد خوبی ندارد، مدیر می‌تواند اقداماتی را برای بهبود عملکرد آن بخش انجام دهد.»

وی افزود: «شفافیت صورت‌های مالی می‌تواند عملکرد مدیران شرکت‌های دولتی را بهبود بخشد. وقتی صورت‌های مالی شفاف باشند، مدیران در قبال عملکرد خود پاسخگو هستند که این امر می‌تواند آنها را تشویق کند تا عملکرد بهتری داشته باشند و برای بهبود عملکرد شرکت‌ها گام بردارند. علاوه بر این، شفافیت می‌تواند به شناسایی مدیرانی که عملکرد خوبی ندارند نیز کمک کند که این امر می‌تواند منجر به جدایی مدیران با عملکرد بد و انتصاب مدیران جدید شود که می‌تواند عملکرد شرکت را بهبود بخشد. شفافیت صورت‌های مالی می‌تواند به عملکرد کارآمد شرکت‌های دولتی کمک کند. وقتی صورت‌های مالی شفاف باشند، تصمیم‌گیری آگاهانه در مورد سرمایه‌گذاری در شرکت برای سرمایه‌گذاران آسان‌تر می‌شود و این می‌تواند منجر به افزایش سرمایه‌گذاری شود که می‌تواند به رشد و گسترش شرکت کمک کند. علاوه بر این، شفافیت می‌تواند به کاهش فساد و بهبود حاکمیت شرکت‌های دولتی کمک کند.»

آرین نژاد در پاسخ به اینکه چه کسانی می‌توانند از اطلاعات موجود در صورت‌های مالی استفاده کنند، بیان کرد: «اگر بخواهیم از بعد تخصصی به صورت‌های مالی توجه کنیم اطلاعاتی مانند شاخص‌های عملکردی وجود دارد که برای موارد تخصصی مثل نسبت‌های مالی، نسبت مالکیت، بازدهی و... دست‌یابیم. عموم مردم می‌توانند از اطلاعات موجود در صورت‌های مالی منتشر شده استفاده کنند، در مجموع افراد با توجه به نیازشان می‌توانند از این اطلاعات بهره‌مند شوند. صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی برای افراد جامعه کاربردهایی دارد، دولت نیز در جهت بهبود عملکرد مدیران خود از صورت‌های مالی استفاده می‌کند. در واقع با این اقدام مدیران نسبت به عملکرد خود به دو گروه مدیر خوب و بد تقسیم می‌شوند، به این ترتیب مدیران در جهت بالابردن کیفیت ارائه خدمات خود تلاش می‌کنند.»

این کارشناس اقتصاد مالی در پایان با اشاره به کاهش فساد و شناسایی گلوگاه‌های ناکارآمدی با شفافیت صورت‌های مالی افزود: «شفافیت صورت‌های مالی برای شرکت‌های دولتی بسیار مهم است که می‌تواند به شناسایی گلوگاه‌های ناکارآمدی کمک کند، عملکرد مدیران را بهبود بخشد و منجر به جدایی مدیران با عملکرد بد شود. علاوه بر این، شفافیت همچنین می‌تواند با جذب سرمایه‌گذاری و کاهش فساد به عملکرد کارآمد شرکت‌های دولتی کمک کند. بنابراین، برای شرکت‌های دولتی مهم است که اطمینان حاصل کنند که صورت‌های مالی آنها شفاف است و به راحتی در دسترس عموم است.»

■ جمع‌بندی به نظر می‌رسد دولت در صدد ایجاد شفافیت در بخش بودجه شرکت‌های دولتی است و در این راستا گام برمی‌دارد. استمرار حرکت در این مسیر می‌تواند باعث تقویت اعتماد عمومی به شفافیت شرکت‌های دولتی باشد.

افزایش شفافیت عملکرد شرکت‌های دولتی به معنای افزایش بهره‌وری مدیران این شرکت‌هاست

لايق و تالايق از همدیگر تمیز داده می‌شوند. به این ترتیب، می‌توان مدیران لایق را تشویق و افراد ناشایسته را جریمه کرد. مدیرکل امور شرکت‌های دولتی وزارت اقتصاد خاطرنشان کرد: «حالا مردم می‌توانند سؤال کنند که چرا فلان شرکتی که به لحاظ سنواتی زیان‌ده بوده و زیان‌ده‌تر شده، مدیرانش پاداش دریافت کرده‌اند. این نظارت‌ها باعث می‌شود که پرداخت‌های نابجا صورت‌نگیرد و این رویه‌های نادرست کنار گذاشته شود، بنابراین شفاف‌سازی اثرش را بر افزایش بهره‌وری شرکت‌ها می‌گذارد. وی در ادامه گفت: طی دو سال گذشته شاهد تأثیر شفاف‌سازی بر تشدید نظارت‌های مردمی بوده‌ایم. برای اولین بار در سال گذشته شرکت‌های دولتی‌ای را داشتیم که به آنها پاداشی پرداخت نشد، جریمه شدند و مدیران این شرکت‌ها عوض شدند. همگی این موارد منتهج از جهت‌گیری آیت‌الله رئیسی است و در دولت سیزدهم اتفاق افتاد.

سریع در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، پیشرفت حقیقی و در نهایت نیل به عدالت اجتماعی تأثیر فراوانی دارد. محمد عنبری، مدیرکل امور شرکت‌های دولتی وزارت اقتصاد در گفت‌وگو با «جوان» در خصوص اقداماتی که در دولت سیزدهم در خصوص نظام بخشی به شرکت‌های دولتی و شفافیت در عملکرد آنها صورت گرفته است، تصریح کرد: بر اثر اقداماتی که صورت گرفته، امروز مردم می‌دانند که شرکت‌های دولتی چقدر در آمد، هزینه، کارمند، هزینه پرسنلی و موارد دیگر دارند. چقدر پاداش پرداخت می‌کنند و دارایی‌شان چقدر است و صاحب چه شرکت‌هایی با چند درصد سهام هستند. مردم امروز می‌دانند که شرکت‌ها در کجا اموال، زمین، ساختمان و... در مالکیت خودشان دارند. وی ادامه داد: مواردی که در بالا گفته شد تا چند سال اخیر حتی در دسترس نمایندگان محترم مجلس هم نبود. الان به واسطه رویکرد جناب رئیسی و آقای خاندوزی صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های